

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№3(128)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2019

Nur-Sultan, 2019

Нур-Султан, 2019

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	Ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	Ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	Ф.ғ.д., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	Ф.ғ.к. (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассоц. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	Ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	Ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 35 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 12/1,
тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Dikhan Kamzabekuly**
Doctor of philology, academician of NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof. (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof. (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31413)

© L.N. Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	Д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	Д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	Д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	Д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	К.ф.н. (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассоц. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	Д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	Д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	Д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	Д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	К.ф.н., и.о. доцент (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.

Периодичность: 4 раза в год Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: +7(7172)709-500

(вн. 31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Арыққарақызы Е. Түрік ақыны Гүлай Сормагештің поэзиясы (Балалар туындыларының ерекшелігі)</i>	<i>8-14</i>
<i>Баекенова А., Тұрысбек Р. Эпистолярлық мұра: хаттар мен хаттасулар (Сәбит Мұқанов жазбалары негізінде)</i>	<i>15-22</i>
<i>Қожашев М. Жамбылдың айтыс өнері: синкреттілік пен шеберлік</i>	<i>23-29</i>
<i>Мусайева И. Әзербайжан классикалық әдебиетіндегі роман жанрының генезисі</i>	<i>30-43</i>
<i>Назарова А., Мансұров Н. «Мифологем» терминінің этимологиялық сипаты</i>	<i>44-50</i>
<i>Рысқұлбекова С., Дүйсенгазы С. Тәуелсіздік толғаулары: негізі мен қазіргі үрдісі</i>	<i>51-58</i>
<i>Сыдықбаева А., Аймұхамбет Ж. Қазіргі қазақ әңгімесіндегі антропоморфизм көрінісі (Асқар Алтайдың «Кентавр» әңгімесі бойынша)</i>	<i>59-67</i>
<i>Тебегенов Т., Қожашев М. Жамбыл - Ұлы дала жыршысы</i>	<i>68-73</i>

Лингвистика және әдістеме

<i>Абдуова Б. Маманның кәсіби тілдік құзыреттілігі: дерек пен бағдар</i>	<i>74-82</i>
<i>Ержуманова А., Елубай А. Ағылшын тіліндегі Indefinite аспектісі: диахрония мен синхронияда дамуы</i>	<i>83-91</i>
<i>Жұмағұлова В., Кәрімова Б. Қоғамдық санаға ықпал етудегі БАҚ-тың лингвокогнитивтік мүмкіндіктері</i>	<i>92-99</i>
<i>Исенова Ф. Студенттердің жазбаша құзыреттілігін қалыптастырудағы академиялық эссе және оның рөлі</i>	<i>100-106</i>
<i>Құсайынова Ж. Синтаксистік құрылымдағы актуалдану, деактуалдану құбылыстарының грамматикалық заңдылықтарға ықпалы</i>	<i>107-114</i>
<i>Логинова М., Жарқынбекова Ш. Гуманитарлық білім парадигмасындағы «нарратив» түсінігі</i>	<i>115-128</i>
<i>Мамаева Г. Түбі бір түркі терминдері</i>	<i>129-136</i>
<i>Осокина Д., Мұрзалина Б. Ретроним – жаңа ағылшын терминдерін жасаудың амалы</i>	<i>137-145</i>
<i>Сарекенова Қ., Тұрарханова Қ. Қазақ және түрік тілдеріндегі тыныс алу жүйесіне қатысты тұрақты тіркестердің ерекшеліктері</i>	<i>146-152</i>
<i>Шахпұтова З., Нуртазина М. Лингвистиканың бинарлық қарама-қарсылықтары – әлемнің тілдік бейнесіндегі концептуализация тәсілі</i>	<i>153-164</i>

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Arikkarakzy E.</i> Poetry of the Turkish poet Gulay Sormagech (Features of children's works)	8-14
<i>Bayekenova A., Turysbek R.</i> Epistolary Heritage: Letters and Correspondence (based on correspondence of Sabit Mukanov)	15-22
<i>Kozhashev M.</i> Zhambul's Improvisational Art: Syncretism and Word Mastery	23-29
<i>Musaeva I.</i> Genesis of the Novel in Classical Azerbaijani Literature	30-43
<i>Nazarova A., Mansyrov N.</i> Etymological Characteristics of the Term «Mythologeme»	44-50
<i>Ryskulbekova S., Duysengazy S.</i> Independence of Tolgau: Fundamentals and Current Trends	51-58
<i>Sydykbaeva A., Aimukhambet Zh.</i> Manifestation of Anthropomorphism in Modern Kazakh Story (based on Askar Altai's story «Centauri»)	59-67
<i>Tebergenov T., Kozhashev M.</i> Zhambyl - Poet of the Great Steppe	68-73

Linguistics and methodics

<i>Abduova B.</i> Professional Language competence: Facts and Direction	74-82
<i>Erzhumanova A., Elubai A.</i> English Indefinite Aspect: Development in Diachrony and Synchrony	83-91
<i>Zhumagulova V., Karimova B.</i> Linguo-Cognitive Opportunities of Mass Media in Manipulating Public Consciousness	92-99
<i>Issenova F.</i> Academic Essay and Its Role in the Formation of Students' Written Competence	100-106
<i>Kussaiynova Zh.</i> Influence of Actualization and Deactualization Phenomena on Syntactic Laws	107-114
<i>Loginova M., Zharkynbekova Sh.</i> The concept of «narrative» in the paradigm of humanitarian knowledge	115-128
<i>Mamayeva G.</i> Single-rooted Turkic terms	129-136
<i>Ossokina D., Murzalina B.</i> Retronym as a Mean of Formation of New English Terms	137-145
<i>Sarekenova K., Turarkhanova K.</i> Features of Phraseological Units Related to Human Respiratory System in Kazakh and Turkish	146-152
<i>Shakhputova Z., Nurtazina M.</i> Linguistic Binary Oppositions As a Way of Conceptualization of Linguistic World View	153-164

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Арыккарақызы Е.</i> Поэзия турецкого поэта Гулая Сормагеча (Особенности детских произведений)	8-14
<i>Баекенова А., Турысбек Р.</i> Эпистолярное наследие: письма и переписки (по материалам переписки Сабита Муканова)	15-22
<i>Кожашев М.</i> Импровизаторское искусство Жамбыла: синкретизм и мастерство слова	23-29
<i>Мусайева И.</i> Генезис романа в классической азербайджанской литературе ...	30-43
<i>Назарова А., Мансуров Н.</i> Этимологическая характеристика термина «мифологема»	44-50
<i>Рыскулбекова С., Дуйсенгазы С.</i> Толгау независимости: основы и современные тенденции	51-58
<i>Сыдыкбаева А., Аймухамбет Ж.</i> Проявление антропоморфизма в современном казахском рассказе (По рассказу «Кентавр» Аскара Алтая)	59-67
<i>Тебегенов Т., Кожашев М.</i> Жамбыл – поэт Великой степи	68-73

Лингвистика и методика

<i>Абдуова Б.</i> Профессиональная языковая компетентность: факты и направление ...	74-82
<i>Ержуманова А., Елубай А.</i> Indefinite аспект английского языка: развитие в диахронии и синхронии	83-91
<i>Жумагулова В., Каримова Г.</i> Лингвокогнитивные возможности СМИ в воздействии на общественное сознание	92-99
<i>Исенова Ф.</i> Академическое эссе и его роль в формировании письменной компетенции студентов	100-106
<i>Кусаинова Ж.</i> Влияние явлений актуализации, деактуализации на синтаксические закономерности	107-114
<i>Логинова М., Жаркынбекова Ш.</i> Понятие «нарратив» в парадигме гуманитарного знания	115-128
<i>Мамаева Г.</i> Однокорневые тюркские термины	129-136
<i>Осокина Д., Мурзалина Б.</i> Ретроним как средство образования новых английских терминов	137-145
<i>Сарекенова К., Турарханова К.</i> Особенности фразеологических единиц, связанных с системой дыхания человека на казахском и турецком языках	146-152
<i>Шахпуртова З., Нуртазина М.</i> Лингвистические бинарные оппозиции как способ концептуализации языковой картины мира	153-164

XFTAP 16.21.47

Азиза Ержуманова¹, Анаргүл Елубай²

¹ Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті, Қарағанды, Қазақстан

² Е.А. Букетов ат. Қарағанды мемлекеттік университеті, Қарағанды, Қазақстан

(E-mail: ¹ azizaerjik@mail.ru, ² anar_elubai@mail.ru)

Ағылшын тіліндегі Indefinite аспектісі: диахрония мен синхронияда дамуы

Андатпа. Аспект категориясы лингвистикада әлі күнге дейін өз шешімін таппаған тақырыптардың бірі. Ағылшын тілінде аспект категориясының төрт түрі бар: Indefinite, Continuous, Perfect және Perfect Continuous.

Бұл мақалада ағылшын тілінің лингвистикасында «аспект» категориясының түсінігі мен ағылшын Indefinite аспектісінің мағынасы мен формасының диахрония мен синхронияда дамуы қарастырылған. Өртүрлі кезеңдегі әдеби шығармалардың мысалдары негізінде Indefinite аспектісінің ежелгі дәуірде бар болғандығы және оның қолданысының әмбебаптығы дәлелденген.

Түйін сөздер: аспект категориясы, түр категориясы, шақ категориясы, Indefinite аспект, диахрония, синхрония.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2019-128-3-83-91>

Ағылшын тіліндегі аспект категориясы көптеген мемлекеттердің зерттеушілерінің үлкен назарын аударған, тіпті қазіргі таңда да көптеген талқылыауға салынатын тақырып. «Аспект дегеніміз не?» Көптеген ғалымдар оған әр-түрлі түсініктеме береді. Бұл жұмыста біз аспект мағынасының, біздің ойымызша, дұрыс деп саналатын түсіндірмені табуға тырыстық. Бір топ ағылшын және герман тобы тілдерінің лингвисттері оны етістіктің дербес категориясы деп таныса, енді бір топ ғалымдар оны етістіктің шақ категориясымен байланыстырады. Бұндай даудамаларға қарамастан, қазіргі ағылшын тілі грамматикасында төрт аспект бар: Indefinite, Perfect, Continuous және Perfect Continuous. Бұлардың ішінде біздің қарастырып отырғанымыз Indefinite аспектісі, оның диахрония мен синхронияда дамуын мысалдар арқылы көрсетіп, Т.А.Расторгуеваның Ежелгі дәуір ағылшын тілінде (Old English) аспект категориясы мүлдем болмаған деген тұжырымдамасының қате екенін дәлелдеу.

Ағылшын етістігінің аспект категориясы ағылшын тілінің грамматикалық құрылымы теориясы бойынша жасалған көптеген жалпы және арнайы зерттеулердің пәні болып келеді. Ғылымда бұл бағыт Ильиш Б.А., Бархударов Л.С., Смирницкий А.И., Есперсен О., Мейе А., Иванова И.П., Корнеева У.А., Кобрина Н.А., Б.Комри, О.Дахл, Г.Свит, З.Вендлер, Ф.Р.Палмер, Дж.Лич, С.Аттардо, Х.Веркюль және т.б. сияқты көрнекті ғалымдардың еңбектері арқылы берілген.

Аспектке герман және славяндық тілдер топтарының лингвистері әр-түрлі түсініктеме береді, солардың ішінде Британдық тіл және лингвистика энциклопедиясында мынадай түсіндірме береді: «Аспект» термині өзінің тар мағынасында жағдайдың құрылымына және сөйлеушінің жағдайды қалай көретініне әсер ететін грамматикалық категорияға жатқызуы кезінде қолданылады, ал кең мағынасында ол жағдайларды жіктеуге (әрекет тәсілдеріне) қатынасы бар лексикалық және семантикалық категорияларды білдіргенде қолданылады» [1, 240]. Бұл түсінідрме бойынша, аспект басқа да категориялармен сай келуі мүмкін, өйткені жағдай құрылымына және сөйлеуші оны қалай көретініне аспект категориясы ғана емес, сонымен қатар шақ категориясы да әсер ете алады.

«Тіл білімі» энциклопедиялық сөздікте аспект «етістік арқылы берілетін іс-әрекет уақыт ішінде қалай өтетінін және уақыт ішінде қалай үйлестірілетінін» (А.М. Пешковский) жалпылай көрсететін етістіктің грамматикалық категориясы» [2, 83 б.] деп беріледі.

Ю.С. Маслов өзінің «Тіл біліміне кіріспе» атты оқулығында вид (түр) категориясына мынадай сипаттама ұсынады: «Етістік категорияларының ішінде уақыт ішіндегі іс-әрекеттің өту және үйлесу түрлерін бір біріне қарсы қоятын вид (түр) категориясы ерекше орын алады. Орыс және басқа да славян тілдерінде іс-әрекетті бөлінбейтін және тұтастай (әдетте өзінің шегіне жететін іс-әрекет) белгілейтін аяқталған түр (прочитал, открыл), іс-әрекеттің тұтастығына көңіл аудармайтын, аяғына бағытталған, бірақ аяғына жетпеген, өту немесе қайталану ағымындағы іс-әрекетті белгілейтін аяқталмаған түр (читал, открывал), және іс-әрекет туралы жалпы түсінік беретін шексіз түр (имел) және т.б.» [3, 162 б.]. Бұдан біз орыс тіліндегі (басқа славян тілдеріндегідей) түр категориясы шақ категориясымен байланысты емес екендігін көріп отырмыз. Түрлердің аяқталған және аяқталмаған болып қарсы келуі етістіктің өз ішінде екендігін, уақытқа еш қатынасы жоқтығын байқап отырмыз.

Негізінен «Aspect» сөзі латын тілінің «aspectus» сөзінен шыққан, қазақ тіліндегі мағынасы «түр, әр-түрлілік». Аспектiнiң мәні етістіктің бір лексикалық мағынасының іс-әрекеттің түріне немесе әр-түрлілігіне байланысты өзгеріп отыруы. Дәстүрлі түсіндірмесі бойынша «түрдің грамматикалық категориясы лексико-грамматикалық категориясының шектілігі мен шексіздігіне негізделген» [4, 171 б.]. Кейбір ағылшын тілі лингвистері өз еңбектерінде аспектiнi «the perfect and progressive aspects» деп бөлген.

Дәстүрлі дефиницияның мазмұнында іс-әрекеттердің барлығы берілмеген, ол тек екі іс-әрекетпен шектелген: шектілік және шексіздік, егер мазмұн жоспарында екі түрлі ғана іс-әрекет болса, онда мазмұндау жоспарында екі ғана аспект болуы керек, демек, аталған шекті және шексіз іс-әрекеттерді белгілеу үшін екі семантикалық конструкция болуы керек, бірақ біз оның ақиқатқа сай келмейтінін көріп отырмыз. Бұндай «шектілік» және «шексіздік» сияқты түсініктер көбінде лингвистикалық сипаттаманы емес бір физикалық құбылысты белгілеуге сәйкес келуші еді.

Аспекттің дәстүрлі түсіндірмесі арқылы аналитикалық ағылшын тілінде аспектi іздеу лингвисттердің мынадай пайымдауларына алып келді «ағылшын тілі үшін аспект тек иллюзия ғана, өйткені ағылшын етістіктері формальді түр нышандарына ие емес» [5, 380 б.]. Л. Блумфилдтің айтуынша, ағылшын тілінде аспект категориясы іс-әрекетті «нүктелі» (кейбір ғалымдар оны перфектті немесе аяқталған деп атайды), бір тұтас ретінде қарастырады She cleaned the house. Ол үйді тазалады; және «созылыңқы» (кейбіреулер оны имперфектті немесе аяқталмаған деп атайды), белгілі уақыт аралығында созылып жатқан іс-әрекет және сол уақыт аралығында тағы да басқа бір іс-әрекет болуы мүмкін She was cleaning the house. Ол үйді тазалап жатты [5, 300 б.]. Сонымен қатар, Блумфилдтің ойынша, аспект (cleaned: was cleaning) және іс-әрекеттің аяқталғандығы категориясы (cleaned: had cleaned) «синтаксистік болады, сөзді түрлендірмейтін, ал сөзді тіркестіретін» [5, 298 б.].

Бір топ ағылшын және герман тобы тілдерінің лингвисттері аспектке әр-түрлі түсіндірме берген және де кейбіреулері оны етістіктің дербес категориясы деп таныса, енді бір топ ғалымдар оны етістіктің шақ категориясымен байланыстырады (Б.Комри, О.Джесперсон, О.Дахл, Г.Свит, З.Вендлер, Ф.Р.Палмер, Дж.Лич, С.Аттардо, Х.Веркюль және т.б.). Мәселен С.Аттардо оған мынадай түсініктеме береді «аспект – қимылдың ұзақтығын, оның басын, аяғын немесе аяқталуын белгілеу үшін қолданылатын етістік семантикасының бір бөлігі» [6]. С.Аттардоның берген түсіндірмесінен, аспектке мынадай факторлар қажет: уақыт, ол жағдайдың созылыңқылығын белгілейді, екіншісі шектілік, ол іс-әрекеттің басын не аяғын көрсетеді, үшіншісі адамның мақсаты. Бұл жерде автормен келісе алмайтын жеріміз, ол аспекттің мағынасын ашу үшін уақыттың қажеттілігі. Уақыт пен аспект екеуі етістіктің жеке дара категориялары, сондықтан олар бір біріне байланысты бола алмайды.

Оның ойынша, аспект – іс-әрекеттің концептуализациясы. Өзінің кейінгі еңбектерінде ол аспект шақ категориясының қатынасынсыз тек қана етістіктің семантикасының айрықша құзыреті екенін айтып кетті. Бұл аспектті етістіктің жеке категориясы екенін мойындаумен теңбе-тең.

Құрылымдық және генеративтік грамматиканың өкілдерінің бірі О.Дал аспектке мынадай түсіндірме береді «аспект – ол іс-әрекеттің созылыңқылығын, оның басын, оның аяғын не аяқталғанын белгілейтін етістік семантикасының бір бөлігі» [7, 22 б.]. Бұнда ғалым аспектін етістіктің грамматикалық категориясына емес, оны семантикалық категорияға жатқызып жатқаны анық көрініп тұр. О.Дал ойынша, ағылшын тілінде екі аспект бар: Perfect және Progressive. Бұдан біз О.Дал бастапқыдағы аспекттің түсіндірмесінің шектеуінен ары қарай шыға алмағанын көріп отырмыз.

Аспект мағынасы туралы түсіндірмелердің әр-түрлілігі жайлы Б.Комри былай дейді «аспектті талқылауда бірізді терминология жоқ, шақ пен аспектті терминологиялық және концептуалдық шатастыру ғана бар» [8, 138 б.] Аспекттің осындай жалпыға ортақ түсіндірмесінің жоқтығы, оны жоққа шығаруға алып келді.

Ағылшын тілінің аспект категориясы мәселесін зерттеп келе жатқан қазақстандық ғалымдардың бірі Какжанова Ф.А. Жасаған зерттеу жұмыстары бойынша етістіктің алты категориясы бар, олар: шақ, етіс, рай, аспект, жақ және түр. Осылардың әрқайсысы, аспекттен басқа, өздерінің мағынасына ие:

- Шақ (tense) уақыт сызығы бойында іс-әрекетті орналастырады;
- Етіс (voice) іс-әрекеттің бағытын анықтайды: субъектіден объектіге, объектіден субъектіге, немесе субъектіден субъектіге;
- Рай (mood) іс-әрекеттің ақиқатқа (шынайы фактіге) қатынасын білдіреді;
- Жақ (person) іс-әрекет қай жаққа жататынын көрсетеді;
- Түр (number) бастауыш пен баяндауыш арасындағы түр қатынасын белгілейді;

Осылардың ішінде өзінің автономдық түсіндірмесіне ие болмаған тек аспект қана [9, 192]. Какжанова Ф.А. жоғарыда берілген Шелякин М.А. ғалымның түсіндірмесімен келіспейді, өйткені іс-әрекеттің шектілігі дегеніміз, ол «іс-әрекеттің уақыт бойынша өту шектілігі» [10, 46 б.], яғни шексіздігі іс-әрекеттің уақыт бойынша шексіз болуы. «аспект түсіндірмесінен біз аспекттің екі компоненттен тұратынын көріп тұрмыз: біріншісі - іс-әрекеттің қалай өтетіні, екіншісі- өтіп жатқан іс-әрекет уақыт бойынша қалай үлестірілетіні» [9, 192 б.]. Какжанова Ф.А. Айтуынша аспекттің бұндай түсіндірмесі оны жеке дара мағынасынан айырып, шақ категориясымен байланыстырып, оның автономдығын бұзады.

Бір топ ғалымдар ағылшын тілі ежелгі ағылшын дәуірінде пайда болды деген көзқарасты жоққа шығарады. Солардың алдын бастаушы Б.А.Ильиш. Оның зерттеулері бойынша ежелгі герман тілдерінде «үш аспект болды: созылыңқы, мезеттік және нәтижелі. Созылыңқы аспект аяқталуға бағытталмаған қимылдың уақыт ішінде дамуын көрсетеді. Мезеттік аспект аяқталуға бағытталған қимылды белгілейді. Нәтижелі аспект іс-әрекеттің аяқталғанын және жағдайдың жаңа қалпын көрсетеді. Осы үш аспекттен герман тілдерінің шақтары пайда болады.» [11, 28 б.], бірақ Б.А.Ильиш ежелгі ағылшын дәуірінде аспекттің бар болғанын, оның сол дәуірде сақталынып қала алмағанын және оның шаққа дамып кеткенін айтады. Алайда Б.А.Ильиш ежелгі ағылшын дәуірінде аспект Ze- префиксі арқылы берілетінін, оның аяқталған және аяқталмаған деп аталатынын айта отырып, өз айтқан сөзіне қарсы шығып, «ежелгі ағылшын дәуірінде аспект категориясы болды деп айта алмаймыз» деп пайымдайды [11, 106-107 бб.].

О.Есперсен өзінің «Грамматика философиясы» атты еңбегінде «индоеуропалық тілдердегі етістіктер бастапқыда шақтық формаға ие болған жоқ, тек әр-түрлі түр ерекшеліктері болды - аяқталған, аяқталмаған, мезеттік, созылыңқы, бастаушы немесе тағы басқалар,

қазіргі жүйеге негіз болған ежелгі үндіеуропалық тілдерде табылатын осы түр ерекшеліктерінің негізінде шақ формаларының жүйесі ақырындап пайда бола бастады»деп жаза отырып, оған өз жіктелуін ұсынады [12, 334 б.].

Ресей ғалымы Иванова И.П. «ежелгі ағылшын тілі дәуірінде басқа да герман тілдерінде сияқты етістіктердің екі түрі болған: аяқталмаған (яғни, созылыңқы, іс-әрекеттің үзілмеуін білдіреді) және аяқталған (яғни, нәтижелі, іс-әрекетті оның аяқталуы тұрғысынан қарастырады). Бұл көбінде морфология тұрғысынан етістіктің алдына *3e-* (*3i-*) қосымшалары арқылы аяқталған түрді білдіретін, және ол қосымшаларсыз іс-әрекеттің аяқталмағанын көрсететін». Ғалым ежелгі ағылшын дәуірінде аспекттің бар болғанын жоққа шығармайды, тек оның екі түрге бөлінетінін айтады. Иванова И.П. осы *3e-* (*3i-*) қосымшалары уақыт өте келе ежелгі ағылшын дәуірінің аяғындағы ескерткіштерде тек аяқталған іс-әрекетпен қатар аяқталмаған іс-әрекетті білдіре бастағаны туралы жазады. [13, 219 б.]

Блейк өзінің «*A history of the English language*» атты еңбегінде ежелгі ағылшын дәуірінде аспект бар болғанын айтады, «*weorþan, wesan және habban*» етістіктері созылыңқы және аяқталған іс-әрекетті белгілеу үшін кеңінен қолданылған. *Ic sume I come* (Мен келемін) және *I am coming* (Мен келе жатырмын) деген екі түрлі іс-әрекетті білдіре алады, бірақ *weorþan* көмекші сөзі мен осы шақтың есімшесі бірге қолданылған кезде созылыңқы іс-әрекетке көбірек ұқсайды». Автордың айтуынша осындай көмекші сөздер мен өткен шақтың есімшесі қолданылуы аяқталған іс-әрекетті білдіретін. Мысалы: *he hæfþ onþunden* деген сөйлемді *he has found, discovered* (perfect aspect) деп аударуға болады, ал егер оған тағы *æg* қоссақ онда өткен шақтағы аяқталған іс-әрекеттің (pluperfect) формасын жасауға болады.

Тарихи мағұлматтарға шолу жасауымыздың нәтижесінде, Ежелгі ағылшын дәуірінде шақ категориясының кедейлігін байқадық, яғни ол кезде тек екі шақ қана болған – осы және өткен шақ. Бұл категориялар синтетикалық формалардың көмегімен берілген. Басқа шақтарды не контекст мағынасынан тұспалдап түсінуге болады, не мезгіл үстеулерінің көмегімен берілген. Сол кездегі сөйлемнің құрылымы мынадай болған:

OE: *Hu begjst юu weorc юin?*

NE: *How do you do your work?*

Мұндағы *begjst* Indefinite аспектiсiнiң мағынасының осы шақтағы формасы арқылы беріліп отыр. *to be* етістігінің екі формасы болды – *wesan / beon*. Бұл екі формасы да бірдей аударылатын, бірақ қолданулары әр-түрлі болған. *Wesan* етістігі осы және өткен шақта жіктеліп, осы және өткен шақтағы іс-әрекет-факт мағынасын белгілейтін. *beon* етістігі өткен шақта жіктелмейтін және созылыңқы іс-әрекетті белгілеу үшін қолданылатын. Мысалы:

OE: *Ic eom munuc .*

NE: *I am a monk* (Present - state).

OE: *Жlfred kyning hateþ gretan Wжrferþ biscep his wordum luflice ond freondlice...* (Alfred's Preface to Gregory's Pastoral Care) [14, 13 б.]

NE: *King Alfred sends greetings to Bishop Wжrferth with his loving and friendly words...* Жоғарыдағы мысалдар Indefinite аспектiсiнiң Ежелгі дәуірде бар болғанын айқын дәлелдеп тұр. Б.А.Ильиш айтқаны бойынша ежелгі ағылшын тілі дәуірінде «үш аспект болды: созылыңқы, мезеттік және нәтижелі» [5, 28 б.], бірақ олар Indefinite аспектiсiмен беріліп отырған. Мысалы, ежелгі ағылшын тілі дәуірінде Indefinite аспектiсi (OE): *þā sizlde he þonan sūdryhte bē lande, swā-swā he mehte on fif dazum zesizlan*. Қазіргі уақыттағы ағылшын тіліне аударғанда (NE): *Then he was sailing from there to the south along the coast as far as he could swim in five days* [6, 220 б.]. Бұл мысалдан біз Indefinite аспектiсiнiң ежелгі ағылшын тілі дәуірінде Continuous аспектiсiнiң мағынасын білдіре алғанын көріп отырмыз. Тағы бір мысалды қарастырайық, ежелгі ағылшын тілі дәуірінде Indefinite аспектiсi (OE): *þonne monize men mōdum wlonce wordum sprecan, þā þe wel cūþan, þæt hīe næfre song sēlran ne hyrdon*.

Қазіргі уақыттағы ағылшын тіліне аударғанда (NE): Then many men, proud spirit, clearly said that they are well aware that they have never heard a better song [6, 229 б.]. Ал екінші мысалда, аяқталған іс-әрекетті немесе Perfect аспектісінің мағынасын беріп отырғаны анық. Indefinite аспектісінің Ежелгі дәуірде келер шақтың формасы болмағандықтан, ол келер шақтың мағынасын бірнеше жолдармен берген:

• Келер шақтың мезгіл үстеулерімен Indefinite аспектісінің осы шақтағы формасын қолданған. Бұндай кезде жалпы контекст келер шақтағы іс әрекетті білдіре алған.

OE: Ic sette feondrǣdene betweox ioe and iуam wife and iуinum ofspringe and hire ofspringe; heo tobryt iуin heafod and iуu sierwst ongean hire ho. [15, The Fall of Man].

NE: I will put enmity between you and the woman, and between your offspring and her offspring. He will bruise your head, and you will bruise his heel.

Бұл мысалдардан етістіктердің барлық формаларының Indefinite аспектісінің осы шақ түрінде тұрғанын көріп тұрмыз, бірақ мағынасы жалпы келер шақты көрсетіп тұр.

Келер шақта аяқталған іс-әрекетті білдіру үшін де осы шақты қолданған:

OE: ... южт hē iуonne wile dēman, se āh dōmes geweald, ānra gehwylcum swā hē him jgru hēr on iуyssum lжnum life geearnaю [15, The Dream of Rood L. 107-9].

NE: He who has power of judgement, He then will sentence each one, just as he will have earned for himself here in this temporary life.

• Екінші жолы – құрамды баяндауыш арқылы жасалады, ондағы бір етістік модаль етістігі болады да, ал екіншісі – инфинитив. Модаль етістігі ретінде көп жағдайда sculan мен willan қолданылады, олардың өз модальдік мағыналары бар: sculan – міндетті, ал willan – ықылас пен ерікті білдіретін.

OE: Hwжт! Ic swefna cyst secgan wylle. [15, The Dream of Rood: L. 1]

NE: Listen, I will tell the best of visions.

Келер шақты білдірудің бұл жолы қазіргі ағылшын тілінде келер шақты білдірудің түптұлғасы болып табылады, бірақ Ежелгі ағылшын дәуірінде құрамды баяндауыш пен оған жалғанған етістіктің басты қызметі келер шақты білідру емес, ал өздерінің лексикалық модальді мағынасын білдіру болған.

OE: Nu sculon herian heofonrices Weard... [16, Sждmon's Hymn: West Saxon Version L.1].

NE: Now [we] must praise [the] Guardian of [the] heavenly kingdom...

Бұл екі модаль етістігінен басқа тағы қосымша етістіктер құрамды баяндауышпен бірге келер шақтың реңкі мен модальділікті білдірген. Бұндай етістіктерге мыналарды жатқызуға болады: cunnan – білу; durran – дәті бару; mōtan – міндетті болу; мазан – қабілеті болу.

OE: Южs ofereode, iуisses swa тжг [17, Dear L. 27].

NE: That was overcome, so may this be.

Келер шақты білдіруде модаль етістігінің қолданылуы кезінде, етістік арқылы берілген іс-әрекеттің келер шақтың мағынасын білдіретіні анық болған. Ежелгі ағылшын дәуірінің соңына қарай бұндай етістіктер модальділік мағынасын ақырын жоғалта бастаған, өйткені бұл формадағы етістіктер келер шақты білдіреді деп қабылдана бастаған.

OE: Nis nu cwicra nan iуe ic him modsefan minne durte sweotule asecgan [17, Wanderer L. 9-10].

NE: There is none now living to whom I dare clearly speak of my innermost thoughts.

Бұдан біз мынадай тұжырым жасай аламыз, Indefinite аспектісінің Ежелгі дәуірдегі формалары модаль етістігінің көмегімен модальділік мағынаны және аяқталған іс-әрекеттерді де білдіре алған.

Ежелгі ағылшын дәуірінде өткен шақтағы Indefinite аспектісінің етістігі тек өткен шақтағы факт іс-әрекеттерді белгілеп қана қоймай, сонымен қатар аяқталған істерді де білдіре алған:

OE: Юа com южт micel flod, and южт bleowon windas, and ahruron on южт hus, and hit ne feoll: soюlice.... [17, The Man who Built his House on Sand, Matt: 7.27].

NE: Then a great flood came there, and winds blew there, and fell down upon the house, and it did not fall...

О.Есперсонның пайымдауынша «бастапқыда үндіеуропалық тілдер етістіктерінде шақтық формасы болған жоқ, тек диахронияда әртүрлі түрлер болды: аяқталған, аяқталмаған, шапшаң, созылыңқы, бастаушы немесе тағы басқалар, және де осы түр айырмашылықтарының негізінде ежелгі үндіеуропалық тілдерде табылатын және қазіргі заманғы жүйенің негізі болған шақтық формалардың жүйесі пайда болды» [12]. Бұның дәлелі ретінде Indefinite аспектісінің өткен жақтағы формасы сол дәуірде өткен шақтағы созылыңқы істі, өткен шақтағы аяқталған істі және осы шақтағы аяқталған істі белгілеген. OE: *Soplice юа ра мен slepon, юа com his feonda sum...* [17, King James Bible: Mat. 13–25]. NE: *But while men were sleeping, one of his enemies came...*

Іс-әрекеттің сипатын үстеулер мен шылаулардың болуына қарай, ал қосымша реңктерін контекстке қарап анықтауға болатын. Оған дәлел ретінде, өткен шақтағы Indefinite аспектісі өткен шақта немесе осы шақтағы (нәтижені) кез-келген істерді белгілей алуы:

OE: *God cwjр: ‘Hwa sжgde юе южт юу nasod wжre, gif юу ne жте of юам treowe юе ic юе bebead южт юу of ne жте?’* [17, Daniel 6: L. 11]

NE: *God said, ‘Who told you that you were naked? Have you eaten from the tree that I commanded you not to eat from?’*

Сонымен, жоғарыда Т.А.Расторгуеваның «the development of Aspect is linked up with the growth of the Continuous forms. In the Old English verb system there was no category of aspect» [17, 271 б.] деп жасаған тұжырымымен келісе алмаймыз. Жоғарыда берілген мысалдар Indefinite аспектісінің ежелгі ағылшын тілі дәуірінде бар болғанын айқын көрсетіп тұр. Ежелгі ағылшын тілі дәуірінен бастап осы күнге дейін Indefinite аспектісі өзінің синтетикалық түрін сақтап келеді.

Алайда, іс-әрекеттің барлық реңкін бір ғана Indefinite аспектісі арқылы көрсету мүмкін емес болғандықтан, уақыт өте келе Орта ағылшын тілі дәуірінде синтетикалық ағылшын тілі аналитикалық ағылшын тіліне өзгере бастады. Орта дәуірден бастап Аспекттің қалған үш түрі қарқынды дами бастады. Соған қарамастан, Орта дәуірдің кейбір шығармаларында Indefinite аспектісі басқа аспектілердің мағынасын білдіру үшін әлі де қолданылып келді. Мысал ретінде Орта ағылшын тілі дәуірінің өкілі Д.Чоссердың «Кентербери ертегілері» атты шығармасын Блейк алып қарастырғанда «Д.Чоссер Continuous аспектісіндегі іс-әрекетті Indefinite арқылы берген, *Syngunge he was or floytynge all the day* (General prologue 1:91) деген сөйлемде Indefinite аспектісі қолданылып отыр, бірақ *all the day* мезгіл үстеуі бұл іс-әрекеттің Continuous аспектісінің мағынасын білдіріп тұр [17, 152 б.]. Бұл аналитикалық жолмен жасалатын аспектілер сол кезде әлі жүйелі грамматикалық ретке келтірілмегендіктен, көп уақытқа дейін Indefinite аспектісімен алмасып отырды.

Какжанова Ф.А. өзінің еңбектерінің бірінде жаңа ағылшын дәуірінде жазылған В. Шекспир шығармасындағы Гамлет монологын талдау барысында, «Continuous және Perfect Continuous аспектілерінің мағыналары болғанымен, бұл аспектілер қолданылмаған. Қолданылған аналитикалық формадағы аспект – ол перфект формасы. Шығарма таза Indefinite аспектісінде жазылған, яғни ол, сол кездегі синтетикалық Indefinite аспектісінің әмбебаптылығын дәлелдейді» [18, 30 б.]. Экстралингвистикалық факторлардың әсерінен ағылшын тілінің баяу дамуы өзінің әсерін аспект категориясына да тигізді. Ағылшын тілінің дамуының ежелгі дәуірінде тек қана екі шақ қолданылғанын айтып кету маңызды, өйткені сол кезде келер шақ Present Indefinite аспектісі арқылы беріліп отырған. Ағылшын тілінің мағыналы етістігі синтетикалық түрлендірушілерінен айырылып, өздігінен аспектуальді мағынаны белгілей алмағандықтан, синтетикалық түрден аналитикалық түрге көшуге мәжбүр болды. Аспектін белгілейтін аналитикалық түрлердің дамуының ұзақтылығы, ағылшын аспетісі қалпының жоққа шығарылуына, кейіннен мүлдем жоғалып кетуіне алып

келді. Қазіргі ағылшын тілінің грамматикасы бойынша ағылшын тілінде жиырмадан аса шақ түрлері бар, соның ішінде Indefinite тобын қарастырсақ, олар: Present Indefinite Active, Past Indefinite Active, Future Indefinite Active, Present Indefinite Passive, Past Indefinite Passive, Future Indefinite Passive. Сонымен, жоғарыда айтылған ойымызды қорытындылай келгенде, бұл мақаланы жазудағы алдымызға қойылған екі өзекті мәселе бойынша мынадай қорытындыға келдік:

1. Ағылшын тіліндегі «аспект» категориясының түсінігі. Қорытындылай келе, біздің ойымызша аспекттің ең дұрыс және оның толық мағынасын ашатын түсіндірмені Какжанонова Ф.А. береді, ол «аспект дегеніміз – іс-әрекеттің кезеңіне, формасына және дамуына байланысты етістік мағынасының өзгеру қасиеті» [18, 19 б.]. Сонымен аспект дегеніміз ол:

- Жеке мағынасы бар, етістіктің дара категориясы;
- Етістік арқылы берілген бір іс-әрекеттің әр-түрлі қалыпта бола алу мүмкіншілігі;
- Етістік мағынасының аспектілік тұрғыдан өзгеру қасиеті;

2. Ағылшын Indefinite аспектісінің мағынасы мен формасының диахрония мен синхронияда дамуы.

Біздің өміріміз дүниеге келгеннен бастап іс-әрекеттерге толы, өміріміз іс-әрекет пен құбылыстар арқылы сипатталады, ал олардың барлығы тілде аспект арқылы беріледі. Сондықтан, жоғарыда айтылғаннан біз ағылшын тілі аспектісі ежелгі ағылшын дәуірінде пайда болғанын, бірақ грамматикалық тұрғыда нақты формасы болмағанымен, етістік аспектілік мағынасына ие болғанын көріп отырмыз.

Жоғарыда берілген мысалдарды семантикалық, салғастырмалы және синтаксистік талдау арқылы біз Indefinite аспектісінің Ежелгі ағылшын дәуірінде бар болғанын дәлелдеп отырмыз және сол кездегі Indefinite аспектісінің қолданысының кендігі сондай, өз мағынасынан басқа, созылыңқы іс-әрекеттерді де, аяқталған істерді де белгілеу үшін қолданылған. Етістіктің аспектілік мағынасы сөйлемнің бүкіл құрылысына және оның семантико-стистикалық типіне байланысты өзгеріп отырған.

Біз ағылшын тіліндегі функционалды грамматиканың барлық сұрақтарына толық қамтыған жауап беруге ұмтылмаймыз. Алайда, қарастырылып отырған мәселеге, аталған еңбекте көрініс тапқан, бүгінгі таңдағы аспектология саласының дамуы тұрғысынан қарап, көп жақты тілдік феномен – ағылшын тілінде аспектуальділіктің функционалды-семантикалық категориясының әрі қарай тереңдетіп зерттелуінің болашағына бір үлесін қосар деп үміттенеміз.

Әдебиеттер тізімі

- 1 The Encyclopedia of Language and Linguistics / edited by R.E. Asher. Oxford: Pergamon Press, 1994. – 438 p.
- 2 Языкознание, энциклопедический словарь / под ред. В.Н. Ярцевой - Москва: БРЭ, 1998. – 685 с.
- 3 Маслов Ю.С. Введение в языкознание. / Ю.С. Маслов - Москва: Высшая школа, 1987. – 272 с.
- 4 Шелякин М.А. Категория вида и способа действия русского языка. / М.А. Шелякин - Эстония: Тартуский университет, 1983. - 216 с.
- 5 Блумфильд Л. Язык. / Л. Блумфильд - Москва: Едиториал УРСС, 2002. – 606 с.
- 6 Dahl Ö. Concise Encyclopedia of Grammatical Categories. – Cambridge: CUP, 1999. – 202 p.,
- 7 Comrie B. Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems. - Cambridge: Cambridge University Press, 1976. - 137 p.
- 8 Полиязычное образование в системе высшей школы: проблемы и перспективы: Материалы междунар. науч. - практ. конф. - Караганда: Изд-во КарГУ, 2008. – 530 с.

- 9 Бондарко А.Б. Теория функциональной грамматики. / А.Б. Бондаренко - Москва. 2003. – 263 с.
- 10 Ilysh В.А. The structure of the Modern English. - Moscow, 1948.
- 11 Есперсен О. Философия грамматики. - Москва: УРСС, 2002. – 404 с.
- 12 Иванова И.П., Чахоян Л.П., Беляева Т.М. История английского языка: учебник. Изд. 4-е, / испр. И.П. Иванова, Л.П. Чахоян, Т.М. Беляева - Санкт-Петербург: Авалонь-Азбука, 2010. - 560 с.
- 13 Какжанова Ф.А. Проблемы категории аспекта и ее типология в английском языке: монография. / Ф.А. Какжанова - Караганда: Изд-во КарГУ, 2010. - 163 с.
- 14 Keynes and M. Lapidge, eds. Alfred the Great: Asser's Life of King Alfred and Other Contemporary Sources. – London, 2010. – 126 p.
- 15 Readings in Old English [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.arts.gla.ac.uk/STELLA/readings/OE/ISAAC.HTM>. (Қарастырған күні: 22.06.2019)
- 16 Anglo-Saxon poetry / an anthology of Old English poems tr. S. A. J. Bradley. – London: Dent, 1982. – 559 p.
- 17 Rastorgueva T.A. The history of the English language. - Moscow, 2003.

Азиза Ержуманова, Анаргуль Елубай

*Карагандинский экономический университет Казпотребсоюза, Караганда, Казахстан
Карагандинский государственный университет им. Е.А. Букетова, Караганда, Казахстан*

Indefinite aspect английского языка: развитие в диахронии и синхронии

Аннотация. Категория аспекта является одной из тем, которые еще не решены в лингвистике. Английский язык имеет четыре категории аспектов: неопределенный, непрерывный, идеальный и идеальный непрерывный.

В данной статье обсуждается понятие «аспект» в лингвистике английского языка, а также значение и форма неопределенного аспекта английского языка в развитии диахронии и синхронности. Основываясь на примерах литературных произведений разных периодов, неопределенный аспект существовал в древнюю эпоху, и была доказана универсальность его использования.

Ключевые слова: категория аспекта, категория вида, категория времени, Indefinite аспект, диахрония, синхрония.

Aziza Erzhumanova, Anargul Elubai

*Karaganda Economic University of Kazpotrebsoyuz, Karaganda, Kazakhstan
E.A. Buketov Karaganda State University, Karaganda, Kazakhstan*

English Indefinite Aspect: Development in Diachrony and Synchrony

Abstract. The category of aspect is one of those that has not yet been resolved in linguistics. English has four categories of aspects: indefinite, continuous, ideal, and ideal continuous.

This article discusses the concept of “aspect” in the linguistics of the English language, as well as the meaning and form of the indefinite aspect of the English language in the development of diachrony and synchronism. Based on examples of literary works of different periods, an indefinite aspect existed in the ancient era, and the universality of its use was proved.

Keywords: the category of aspect, the category of tense, Indefinite Aspect, diachrony, synchrony.

References

- 1 The Encyclopedia of Language and Linguistics, edited by R.E. Asher. (Pergamon Press, Oxford, 1994, 438 p.).
- 2 YAzykoznanіye: entsiklopedicheskiy slovar [Linguistics: an encyclopedic dictionary], ed. V.N. Yartseva, (BRE, Moscow, 1998, 685 p.). [in Russian]
- 3 Maslov YU.S. Vvedeniye v yazykoznanіye [Introduction to Linguistics], (Vysshaya shkola, Moscow, 1987, 272 p.). [in Russian]
- 4 Shelyakin M.A. Kategoriya vida i sposoba deystviya russkogo yazyka [Category of type and mode of action of the Russian language], (University of Tartu, Estonia, 1983). [in Russian]
- 5 Blumfil'd L. YAzyk [Language], (Yeditorial URSS, Moscow, 2002, 606 p.). [in Russian]
- 6 Dahl Ö. Concise Encyclopedia of Grammatical Categories. (CUP, Cambridge, 1999, 202 p.).
- 7 Comrie B. Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems. (Cambridge University Press, Cambridge, 1976.).
- 8 Poliyazychnoye obrazovaniye v sisteme vysshey shkoly: problemy i perspektivy [Multilingual education in the system of higher education: problems and prospects], Materialy mezhdunar. nauch.-prakt.konf. [Materials of the international scientific-practical conference], (Izd-vo KarGU, Karaganda, 2008, 530 p.). [in Russian]
- 9 Bondarko A.B. Teoriya funktsional'noy grammatiki [Theory of functional grammar], (Moscow, 2003, 263 p.). [in Russian]
- 10 Ilysh B.A. The structure of the Modern English. (Moscow, 1948.).
- 11 Yespersen O. Filosofiya grammatiki [Philosophy of Grammar], (YPCС, Moscow, 2002, 404 p.). [in Russian]
- 12 Ivanova I.P., Chakhoyan L.P., Belyayeva T.M. Istoriya angliyskogo yazyka: uchebnik. Izd. 4-ye, ispr. [History of English: textbook. Ed. 4th, rev.], (Avalon»-Azбуka, St-Peterburg, 2010, 560 p.). [in Russian]
- 13 Kakzhanova F.A. Problemy kategorii aspekta i yeye tipologiya v angliyskom yazyke: monografiya [Problems of the category of aspect and its typology in English: monograph], (Karaganda, 2010, 163 p.). [in Russian]
- 14 Keynes and M. Lapidge, eds. Alfred the Great: Asser's Life of King Alfred and Other Contemporary Sources. (London, 2010, 126 p.).
- 15 Readings in Old English [Electronic resource] Available at: <http://www.arts.gla.ac.uk/STELLA/readings/OE/ISAAC.HTM>. (Accessed: 22.06.2019)
- 16 Anglo-Saxon poetry / an anthology of Old English poems tr. S. A. J. Bradley. (Dent, London, 1982, 559 p.).
- 17 Rastorgueva T.A. The history of the English language. (Moscow, 2003.).

Авторлар туралы мәлімет:

Ержұманова Азиза - Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті, Қарағанды, Қазақстан.

Елубай Анар - Е.А. Букетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, Қарағанды, Қазақстан.

Erzhumanova Aziza - Karaganda Economic University of Kazpotrebsoyuz, Karaganda, Kazakhstan.

Elubai Anar - E.A. Buketov Karaganda State University, Karaganda, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы электронды нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан алынған **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімделгеніне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 беттен 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақалаға қойылатын талаптар:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланың құрылымы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қою кіші әріппен жазылады)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы,

қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.])

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттер:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859. - за статью

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprtentions, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT).

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие об-

легчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: Ілияс Рысбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2019. - 3 (128). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. 160-б.
Шартты б.т. - 18,0 Таралымы - 30 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды